

als Rembrandt het Jellicle Ball opent

Wat gebeurt er wanneer je een van de beroemdste musicals ter wereld loslaat in de zalen van het Rijksmuseum? Voor regisseur Paul van Ewijk werd het een artistieke zoektocht waarin Rembrandt, Vermeer, T.S. Eliot en Andrew Lloyd Webber elkaar ontmoeten.

“Veel Nederlandser dan Rembrandt wordt het niet.”

– Regisseur Paul van Ewijk

geen kopie, maar een nieuwe wereld

Wie CATS kent, denkt aan een nachtelijke vuilnisbelt waar katten samenkomen voor het jaarlijkse Jellicle Ball: de nacht waarin één kat wordt uitverkoren voor een nieuw leven. Regisseur Paul van Ewijk maakte er iets volledig nieuws van. Toen producent De Graaf & Cornelissen de rechten verwierf, stond één ding vast: dit mocht geen kopie worden van de West End- of Broadway-productie. Van Ewijk: “We zijn een creatief bedrijf. Het is veel leuker om het wiel opnieuw uit te vinden.”

Al sparrend met een klein team ontstond een idee dat meteen bleef hangen: het Rijksmuseum. “Ik wilde niet dat deze versie zich zou afspelen in de setting van het origineel. We wilden iets maken dat echt Nederlands voelt.” De pitch in Londen, bij de organisatie van componist Andrew Lloyd Webber, was meteen raak; het reserve-idee dat de producent voor de zekerheid in zijn achterzak had, hoefde niet eens op tafel te komen.

een museum dat de deuren opent

Minstens zo verrassend was de reactie van het Rijksmuseum. “Ze gingen er meteen op aan”, vertelt Van Ewijk. “Hun collectie lag helemaal voor ons open. Er kwam geen lijst met schilderijen die wel of juist niet gebruikt mochten worden. Hun enige wens: dat het museum goed vertegenwoordigd zou worden.”

De samenwerking ging verder dan alleen gesprekken. Voor de eerste trailer kreeg de cast, buiten de openingstijden, toegang tot de museumzalen. Ineens stond de regisseur niet in een repetitieruimte, maar in de eregalerij, waar op zijn aanwijzing het licht werd gedimd en de camera tussen de meesterwerken bewoog. “Dat zijn de allerleukste dingen van dit vak.”

Rembrandt als vertrekpunt

De samenwerking met het Rijksmuseum bepaalde niet alleen het decor, maar ook de inhoud van de voorstelling. CATS is gebaseerd op de gedichtenbundel *Old Possum's Book of Practical Cats* van T.S. Eliot waarin iedere kat een eigen karakter heeft. “À la Annie M.G. Schmidt: allerlei gedichtjes over verschillende poezen”.

De vraag was niet: welk schilderij is mooi genoeg? Maar: welk kunstwerk vertelt hetzelfde verhaal als deze kat? “Ik ben uitgegaan van de karakters van Eliot. Bij elk karakter moet je een kunstwerk zoeken. Hoe kloppender je dat krijgt, hoe gelukkiger je wordt.”

Het creatieve proces werd een maandenlange puzzel. Met choreograaf Klevis Elmazaj, kostuumontwerper Arno Bremers en decorontwerper Marjolein Ettema bracht hij talloze uren door tussen maquettes, projecties en kunstboeken, in de zalen én in de digitale collectie van het museum. De eregalerij vormde het vanzelfsprekend vertrekpunt, met *De Nachtwacht* als pronkstuk. “Dat zijn de schilderijen waarvan mensen een ansichtkaart kopen. Die herkenning trekt het publiek meteen onze fantasiewereld binnen.” Het eindeloze dwalen door de collectie kreeg bijna hallucinoire trekjes.

“Op een gegeven moment zag ik in ieder schilderij een poes. Dan word je wel echt even gek.”

schilderijen die gaan rock-'n-rollen

Wie denkt dat de meesterwerken alleen als achtergrond dienen, vergist zich. In deze productie stappen de katten letterlijk uit de schilderijlijsten en brengen projecties de kunstwerken in beweging. En het publiek moet moeiteloos meekunnen in die verbeelding. “Als je de fantasie in de eerste tien minuten niet kunt volgen, haak je voor de rest van de twee uur af. We beginnen heel herkenbaar, bij de klassieke portretten. Vanuit daar rekken we langzaam de grenzen op. Als je dat zorgvuldig doet, accepteert het publiek steeds meer.”

De zeventiende eeuw van Rembrandt en Vermeer is de basis, maar gaandeweg lopen stijlen en stromingen door elkaar en maken kunstenaars als Klimt, Picasso en Mondriaan hun opwachting. Ook de dans beweegt daarin mee: soms volgt de choreografie de stijl van een schilderij, soms werkt ze er juist tegenin en krijgt een statig portret explosieve fysieke energie. “Dan gaan de schilderijen rock-'n-rollen, bij wijze van spreken.” Tegen de tijd dat het iconische *Memory* klinkt - de grote solo aan het slot - mogen stijlen, stromingen en portretten samensmelten tot ‘één groot uitbundig nachtmuseum’.

Stijn Holewijn (Magische Maestro Mysterio)

Tessa Sunniva (Lappendeken)

de kat van Ome Willem

Ook de taal kreeg een nieuw gezicht. De vertaling van Gerrit Komrij maakte plaats voor een nieuwe versie van Florus van Rooijen, goedgekeurd door de organisatie van Lloyd Webber én de erven van T.S. Eliot. Zelfs de kattennamen mochten vertaald worden. Gus the Theatre Cat maakt bij ons furore als de kat van Ome Willem. “Briljant, zo uit de klei getrokken. Florus is een taalvirtuoos - ik hoop dat die vertaling de grote ontdekking van de voorstelling wordt.”

Een oer-Hollandse CATS dus, maar zonder spruitjeslucht. “We leven in een heerlijk diverse samenleving en dat zie je terug in de cast. En het Rijksmuseum is zelf een vergaarbak: er hangt zoveel meer dan alleen Nederlandse meesters. Ik hoop dat het voor iedereen herkenbaar wordt.”

dansbare barok

In alles is de rijkdom van de kunst uit het Rijksmuseum leidend – en in alles is de voorstelling de prioriteit. “Je kunt de prachtigste barokkostuums ontwerpen, maar een danser moet er wel vrij in kunnen bewegen. Een deel van het kostuum kan tijdens de dans worden afgeworpen, maar je wilt ook behouden wat er van de schilderijen afspat. Dus kies je voor slimme stoffen en vernuftige ontwerpen.”

Net als in het decor komen in de kostuums alle stijlen uit de kunst terug: dansbaar én weelderig. “Dat lukt alleen in voort-durende samenspraak - soms doet de choreograaf water bij de

wijn, dan weer de kostuumontwerper of de regisseur zelf. De dansers werken eerst in repetitiekleding. Bij de doorpasronde proberen ze alles uit, waarna wijzigingen worden doorgevoerd, soms zelfs last minute. Een symbiose van creativiteit en vakmanschap, met één gezamenlijk doel: de voorstelling.”

Of alle ideeën werken, zal pas tijdens de repetities blijken. “Ik geloof dat we zelden zo uit onze comfortzone zijn gestapt als nu. Je gooit decor, licht, kostuums, pruiken en projecties in één grote snelkookpan en dan moet het een heerlijke maaltijd worden. Doodeng, want iedereen vindt er straks wat van. Maar het is voor een regisseur een taartje om zoiets te mogen maken.”

“Ik wil laten zien dat we een wereld-beroemde musical weloverwogen nieuw leven kunnen inblazen, met een grote Nederlandse signatuur.” - Paul van Ewijk

Of de katten uit de lage landen goed uit de verf komen, bepaalt het publiek. Eén ding staat vast: wie de zaal binnenloopt, bezoekt niet zomaar een musical, maar een nacht waarin het Rijksmuseum tot leven komt.

CATS is te zien in het Chassé Theater van donderdag 17 december t/m zondag 3 januari.